

ismerünk olyan bödönhajókat, amelyeket párosával összeerősítettek, hogy így nagyobb terhet legyenek képesek szállítani (pl. átkelőhelyen szekereket, állatokat).

A víz alatt megvizsgáltuk a lelőhely környezetét. Ennek ellenére nem találtunk másik hajódarabot, vagy bármilyen leletet. Ez, ill. a beékelődés módja arra utal, hogy a roncs eredeti elsüllyedési helye valamivel feljebb lehetett.

TÓTH JÁNOS ATTILA

**17. Aszód, Podmaniczky utca 29.
(KÖH 25726)**

(Pest megye) U

2009-ben lakóház építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelést végeztem a telken (24/95 hrsz.). A sávalapokban a felső 15–20 cm vastag humusz alatt átlag 40 cm vastag, barna színű agyagos kultúrréteg jelentkezett, ebből egy kicsi újkőkori (lengyeli kultúra) cserepet és egy májbar-na színű kovaszilánkot gyűjtöttem, objektum beásását azonban nem lehetett megfigyelni. A barna réteg alatt a sárgás homok altalaj mutatkozott. A telek a Papi-földek nevű nagy lengyeli kultúras lelőhelyhez tartozik.

A leletek az aszódi Petőfi Múzeumba kerültek.

KÓVÁRI KLÁRA

18. Attala határa

(Tolna megye) Ő, Ró, Kk

2009 szeptemberében szennyvízberuházáshoz kapcsolódóan terepbejárást végeztünk Attala D-i részén, a tervezett nyomvonal mentén.

Alsó-rét (KÖH 72509): A falutól D-re, a vasúti megállótól 100 m-re K-re, a pálya két oldalán mintegy 80×80 m-es területen, viszonylag kedvezőtlen észlelési körülmények között a tarlóban szórványosan találtunk római kori kerámiatöredékeket. A műholdkép alapján egy négyzetes alaprajzú, kettős fossájú őrtorony(?) lehetett a vasút É-i oldalán.

Káposztás (KÖH 72507): A falu D-i szélén, a vasúti megállótól É-ra, az odavezető mélyút két oldalán, a Kapos árterére lefutó domboldalon található az úttól K-re mintegy 80 méternyire terjedő, É-D irányban kb. 150 m hosszú őskori település. Az út Ny-i oldalán lévő kukoricásban is találtunk leleteket, de teljes kiterjedését a fedettség miatt nem tudtuk megfigyelni.

Közégségi-rét (KÖH 72513): Az Attala és Kapospula határát képező Attala-Inámi-víz Ny-i oldalán, attól mintegy 200 m-re, a vasúti pálya D-i felén egy kb. 150×100 m-es, lapos, a Kapos árterébe nyúló területen kevés őskori és nagyobb mennyiségű római kori kerámiát gyűjtöttünk a viszonylag poros felszínről. A lelőhely nagy valószínűséggel folytatódik É, ill. K felé, a csatorna partjáiig, de a vegetáció miatt ezt a részt nem tudtuk bejárni.

Vasút melléke (KÖH 72511): A falu D-i szélén, a vasúti megállótól 600 m-re K-re, a pálya D-i oldalán, egy kisebb kiemelkedés D-i szélén, mintegy 100×80 m-es

területen gyűjtöttük a viszonylag kis mennyiségű középkori kerámiát. A lelőhely valószínűleg folytatódik a sínektől É-ra lévő domboldalon is, de azt a területet nem tudtuk megvizsgálni.

Munkatársak: Kovacsóczy Bernadett, Künsztler Tamás, Necze Gábor, Orha Zoltán, Tóth Gábor.

CZÖVEK ATTILA – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

**19. Ács, Bőnyi-úti-dűlő
(KÖH 66818)**

(Komárom-Esztergom megye) R, LT, Ró, Á, Kö

2009. október 22. és november 9. között megelőző feltárást végeztünk széleróműpark építéséhez kapcsolódóan. A lehumuszolt 8316 m²-ből 7902 m²-t tártunk fel.

A lelőhely Ács és Bábólna között helyezkedik el, az M1 autópálya mellett. Egy kis kiemelkedés aljában és arra felfutva kerültek elő régészeti jelenségek. Területe két részre osztható. A K-Ny-i irányú gyűjtőút, valamint az É-D-i irányú, a platformot a gyűjtőúttal összekötő út területére. A K-Ny-i irányú területen a humuszréteg viszonylag vékony (20–27 cm) volt; 2 temetkezés és 2 viszonylag nagyméretű gödör feltárta került elő. Az 5. sz. objektumból előkerült, gyorskorongon készült, szürke színű, finoman iszapolt, többszörösen tagolt, duzzadt fazékperem alapján a kora kelta korszakba, a Kr. e. 3–2 századba tartoznak.

Mindkét temetkezés csontvázas, Ny-K-i tájolású volt, egyiküket a mezőgazdasági művelés szinte teljesen elpusztította. A vázból csak a koponya alsó részének egy darabja, valamint a hosszúcsontok maradtak meg. A váz helyzetéből megállapítható volt, hogy oldalfekvésben, zsugorított helyzetben temették el. A sírgödör feltárta nem volt egyértelmű, a sír helyzetét a felszínre került csontok alapján állapítottuk meg. A másik sírban a teljes épségben előkerült, mintegy 140 cm hosszú, minden bizonnyal női váz egyik karja rendellenes helyzetben a mellkason helyezkedett el. Melléklete ennek sem volt.

Az É-D-i irányú humuszolás újabb 2 temetkezés nyomát hozta felszínre, ezekben sem került elő korjelző melléklet. A 3. sz. sírgödör 4–6 cm mély, 120–130 cm hosszú volt, alján és körvonalában égetés nyomait találtuk, de a váz teljesen hiányzott. A 4. sz. sírgödörben a váz alsó végtagsontjait, a medence egy darabját és a kéztőcsontokat találtuk meg.

A terület másik részén az É-D-i irányú út nyomvonalában talált további objektumok régészetileg egy másik korszakba tartoznak. A 3. és a 4. sírtól É-ra egy 40–80 cm széles 50–100 cm mély árkot találtunk. Ettől É-ra 4 Árpád-kori veremház körvonala bontakozott ki. Méretük 3–3,5×3–3,5 m, mindegyikhez tartozik egy szintén földbe ásott, kör alakú tapasztott kemence. Három házban találtunk méhkas alakú, kisméretű, mély vermet. A házak mindegyikéből került elő kézimalom-töredék, melynek kőanyaga még ismeretlen és kéttípusú belsőfüles cserépbogrács peremtöredéke. A kézimalom-töredékek mellett olyan természetes kődarabok kerül-

tek elő, melyeken erős és intenzív égetésnyom látszik. Gyakoriak még a házak padlószintjén heverő, ismeretlen rendeltetésű patakkavicsok is. A házak döngölt padlója 2 esetben volt megfigyelhető, de mindkét esetben erősen töredékes állapotban, foltokban került csak elő; a 9. sz. házban a keményre döngölt földpadlón, tapasztott, sárga agyagréteget is megfigyeltünk. A házakhoz tartozó gödrökből kevés leletanyag került elő, fenőkő és kisméretű kerámiadarabok. A kemence 2 esetben a ház K-i sarkában, 2 esetben a Ny-i sarkában helyezkedett el.

A házaktól É-ra újabb árkok kerültek elő. Egy K-Ny-i és egy É-D-i lefutású keskeny és sekély, valószínűleg karámárok vagy belső kerítőárok lehetett, a legdélebbivel ellentétben, ami a település határárka volt; tőle D-re ugyanis az Árpád-korba tartozó objektum nem került elő.

A december havi bővítés során előkerült jelenségek többségét különböző szélességű és szerkezetű árkok adják. Zömük római korinak bizonyult, kevesebb középkori és egy rézkori került még elő. A keskenyebb U átmetszetűek vízelvezetésre, a mélyebb V metszetűek karámok, ólak, vagy akár a telep kerítésére szolgálhattak. A többszörösen összetett árkok a vízelvezető árkok gyűjtőcsatornái voltak. Ezek mellett egy kisméretű körárok is előkerült, öt kisméretű félkör beásással a külső oldalán. Az árkok mellett számos gödröt tártunk fel az Árpád-korból és kora középkorból. A jelenségek másik csoportját a kemencék és a be nem fejezett kemencék alapozási gödrei adták.

Az Árpád-kori objektumokból is kevés leletanyag került elő. A négy ház mindegyikében találtunk belső-füles cserépbogrács peremtöredékét. A 8. sz. házban egy a szokványosnál kissé eltérő, kihajló, átfúrt peremű, vékony falú darabot. Számos kézimalom-töredéket is találtunk, eddig meg nem határozott kőanyagból. A 8. sz. ház gödréből egy erősen kopott fenőkő is előkerült.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Egry Ildikó régész, Bányász Diána, Rikly Jenő, Lakatosné S. Erika technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

FÜKÖH DÁNIEL

20. Ács, Hegyre-dűlő I. (KÖH 67069)

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró

2009. november 30. és december 11. között elvégeztük a lelőhelyen, a 0469/1, 0469/3 és 0454/45 hrsz. ingatlanokon a szélerőműpark építését megelőző feltárást, 4512 m²-en. A humusztakaró felső 30 centiméterének eltávolítása után a műszeres lelőhelyfelderítés és a felszíni leletanyag szóródása alapján megállapíthattuk, hogy a régészeti objektumok várhatóan a szélerőmű platformjához vezető bekötőút alatt sűrűsödnek. A

teljes humuszosítás után a lelőhelyen áthaladó Ny-K-i irányú dűlőút és a szélerőmű platformja alatt a régészeti objektumok viszonylag alacsony számban fordultak elő, a dűlőutat és a szélerőmű platformját összekötő É-D-i irányú bekötőút alatt ellenben igen nagy sűrűségben jelentkeztek különböző típusú, korú és méretű régészeti, valamint néhány esetben újkori objektumok.

Két különböző régészeti korszakból mintegy 35 régészeti objektum került elő. Míg a késő bronzkori objektumok a lelőhely É-i oldalán csoportosultak, addig a római korhoz tartozó jelenségeket a lelőhely D-i oldalán figyeltük meg. Mindkét korszak esetében településekhez köthetők, azonban míg a római település központja a lelőhelytől DDNy-ra sejthető, addig az őskori település magja inkább NyÉNy-i irányba feltételezhető.

A leletanyagból kiemelkedő egy késő bronzkori félhold alakú csüngő, mely a műszeres lelőhelyfelderítés során került elő, valamint a lelőhely D-i oldalán feltárt két lósír, melyekből zablakarikák és egy bronzcsat került elő.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czékus István, Herbály Róbert, Nagy Ferenc, Novák Béla, Vámos Balázs, Volentér Viktor.

PETKES ZSOLT

21. Ásotthalom, Külső-Csorda-járás (Csongrád megye) U, Á

A Mórahalom és Öttömös közt futó 55. sz. főút (22+060-41+000 km-szelvény) burkolat-megerősítése és szélesítése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. márciusban végeztük. A túlnyomórészt erdővel fedett nyomvonalszakaszon 3 régészeti lelőhelyet lokalizáltunk.

Ásotthalom belterületétől ÉNy-ra, közvetlenül az 55. sz. út É-i oldalán, egy a gyepes és erdős részekből szigetszerűen kiemelkedő dombocskán két lelőhelyet azonosítottunk. Az egyik (KÖH 70503) őskori (kora neolitikum) és Árpád-kori, a másikon (KÖH 70505) Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk. A két lelőhely valószínűleg összeér.

Munkatárs: Hrivnák Péter Pál régésztechnikus.

FEKETE CSANÁD

22. Átány határa (Heves megye) B

A 31. sz. főút tervezett burkolat-megerősítésével együtt járó földmunkák előtt 2009. augusztusban terepbejárást végeztünk a Heves megyei szakaszon. A bejárando nyomvonal nagyrészt mezőgazdasági művelésű területen futott. Ezek többsége bejárható volt. A terepbejárást során – viszonylag jó megfigyelési körülmények között – az ismert két nyilvántartott régészeti lelőhely mellett további 23 lelőhelyet azonosítottunk, amelyek közül 19-